

Slemenci od leta 1941 - 1944

Njih krone in materialni davek „Osvobodilni front“

Čprav je v dolino severno in južno od gregorske fare vdiral že val z goso navlačen tuje miselnosti, brezboštva, komunističnega materializma i. dr., si med Slemenci našel še do zadnjega pravo, tradicionalno kmečko življenje, prikovano v rodno grudo. Ta odmaknjenost od oslavljenega, naprednejšega sveta, je vzgojila Gregorja v tip pravega slovenskega kmečkega človeka, v katerega duši se zrcali res ljubezen do bližnjega (v župniji ni bilo pred prihodom komunistov nobenega reveža — prizadele podpirajo premožnejši, in sicer tako, da levica ne ve, kaj dela desnica), gostoljubnost, spoštovanje zasebne lastnine in oblasti, narodna zavest in globoko versko življenje. Med tem ljudstvom si našel, ako drugje ne, zadovoljstvo z malim, miroljubnost, darežljivost, in to je tudi med drugim vleklo v te kraje, kjer si se počutil res sproščenega in svobodnega.

In na to idilično izletno točko je legla žalost, ki traja vse od leta 1941 dalje in katerih povzročitelji so komunistični tolovaji.

Da bo slika o razmerah in dogodkih, ki so jih povzročali pri Sv. Gregorju komunistični tolovaji, čim jasnejša in točnejša, je potrebno priti do razpadom bivše Jugoslavije. Že takrat se je opazilo med nekaterimi, kako jim je bil pri srcu njen konec. Niso mogli dati dovolj duška svojemu veselju!

Nato je prišla badoglievska okupacija, ki smo jo tudi Slovenci morali čutiti. Vendar je življenje po naših hribovskih vaseh kljub temu potekalo še normalno. Ljudje so lahko potovali iz kraja v kraj, hodili na semurje v bližnji trg Lašče, Sodražico, Ribnico in drugam. Tisti čas je pa nemadoma nastal nek preobrat, ki je v tako mirno življenje prinesel prvi val zaskrbljenosti. V župnijo je prišlo namreč kakih 30 beguncev, prepredenih z vseh vetrov, ki jih je ljudstvo nič hudega sluteč sprejelo s prijaznim in gostoljubnim srcem. Toda stara hvalačnost je že zdavnaj umrla, kako bi je potem iskali pri teh beguncih. Vsak izmed njih je hotel imeti sobo zase, imenitno postrežbo, za delo se pa marsikateri še zmenil ni. Ti ljudje, večina mladeniči, so delali vtis delomirnih postopancev. Namesto da bi pomagali ljudem, ki so jim nudili streho in hrano, pri delu, so rajši obiskovali drug drugega in imeli med seboj tajne pogovore. Ti so nekako hoteli od početka svojega bivanja v teh krajih pripravljati ugodna tla za razvoj OF.

Ljudstvo v veliki večini ni hotelo naslediti njih vabam. Edino tisti, ki so prej komaj čakali konca Jugoslavije, so radi poslušali te krive preroke in pozneje, ko ni bilo teh beguncev več v kraju, čima leta 1941-42 jih je večji del pobrala, največ iz izgovorom, da so dobili stalno delo v rudniku v Kočevju, nadejali sami njih pogubno delo.

V tem času so pa že prišli krožili prve vesti o neklih četnikih in nato o partizanih, ki so dobili kmalu vidne sodelavce tudi v našem okolju. To so bili nekateri Perovski, Modici in Koroci (da ne bo kakšne pomote, je treba pripomniti, da je ljudi, ki bivajo v našem kraju, s temi priimki več, ki pa niso tukaj prizadeti in jim gre vsa čast). Imeli so med seboj sestanke, zlag pri Modicu (Sv. Gregor), zlag pri Korocu.

Zvečer 3. decembra 1941 smo doživeli prvi tolvajski obisk. Tolovaji so izropali trgovino Oblak. Pobrli so denar, mast in razno blago. Izropali so tudi slus-

čajno tamkaj se nahajajoče ljudi. Razburjenje je bilo seveda veliko, ker se je že tedaj elikalo o raznih grozodejstvih komunistov, da so n. pr. v začetku novembra podnevi umorili pri delu gospodarja Leniča na Purkarči in drugo. Nato nas je zima obdala z mogočnim obrambnim zidom — velikimi snežnimi zameti, pa teh prevratnih elementov ni bilo blizu. Čim pa je škopnel pomladni aneg, so se že pojavili prvi rešnejši znamenili hudih časov.

Skozi vas so prihajali razni sumljivi tipi, ki jih nisi videl prej nikoli, in zahlevali zdaj to, zdaj ono stvar.

Slišal si že govoriti o zloglasnem Centku in Bavduku, ki sta bila komunistična eksponenta iz Doline in sta hodila strašiti miroljubne Slemence.

Prvi umor

24. aprila 1942 proti mraku se je nemadoma raznesla grozna novica: Zabukovec Jože na Krncem — ubiti! Dva dni nato je prihrumel iz Velikih Lašč bataljon badoglievcev kakor nevihta in iskali so krivca umora. Pa kje je že takrat bil iz grmovja je prišel in zopet v grmovje izginil. Pozneje se je izkazalo, da ga je ubil tolvajski komandant »Abic, ki je med drugimi ubil tudi učiteljico Novakovo iz Sodražice.

Tako je padla prva nedolžna žrtev po obsodbi gozdnih zverin in na namig njihovih simpatizerjev-terencev v vasi, ki jim ni bilo to nič mar, da bo odšel številna družina brez očeta in gospodarja.

Dogodki so šli dalje. Od raznih strani se je že slišalo streljanje s puškami in strojnimi. Komunisti so stopili v »akcije« nekje okoli Turjaka in Dobropolja.

Nekoga dne, proti koncu maja, so tolovaji prvič nastopili javno tudi pri Sv. Gregorju. Zjutraj zarana so prikorakali po cesti. Čudno krdelo! Sprejeli nekaj tipov zgubljenih žensk z zastavo na čelu, na kateri je bila sovjetska zvezda, ob strani je jedril kot »komandant« že imenovani »Abic. Ustavili so se sredi vasi in sklicali »miting«, katerega se je udeležilo poleg njihovih krajevnih simpatizerjev-terencev le nekaj prisiljenih poslušalcev.

Prva »osvoboditev«

Prvo njihovo »delo za narod« je bilo, da so zopet osvobodili Oblakovo trgovino in blago odpeljali nekam proti Zgornjicam. Nato so šli proti Sodražici, kjer se je badoglievska posadka že umaknila. Tamkaj so se vgnezdili za nekaj časa. Kmalu je prišla k nam pretresljiva novica, da so banditi zverinsko umorili učiteljico Ivanko Škrabčev.

Ves ta čas pa so patrolirali skozi našo faro. Ker so se »spoprijeli« z ribniško italijansko posadko »operacije« so se vratile pri Zapoloku, so večkrat vozili po cesti skozi vas ranjene nekam proti Rogu. Nad župnijo je še vedno letala zaskrbljenost, ki nas je tlačila kot mra. Kraj so vznemirjala tudi savijska letala, ki so stalno vsak dan bombardirala Sodražico, Zgornjice, Jurjevo, Kot, Dvorsko vas in druge bližnje vasi. Strašna šiba je zadela torej v mesecih od aprila do avgusta 1942 te kraje. V kolikor niso povzročevali dovolj gorja lastni »bratje«, v toliko smo morali čutiti še badoglievske dvorezno taktiko in njihove represalije.

Dve novi žrtvi

V tem času, ko sta gospodarila pri Sv. Gregorju zloglasna tolvajska priga-

njača Baydek in Centek iz Doline, so se raznesle po okolici govorice, da so banditi odpeljali Kozlerjevega graščinskega lovca Pečnika in njegovo ženo. Terenci so zatrjevali, da jima ni nič hudega, češ da sta šla prostovoljno b komunistom in dobila zaposlitev pri »štabcu. Ker pa je ni bilo za njima nič več glasu, so začeli postajati domačini pozorni. Šele po nekaj mesecih ju je odkril neki kmet v graščinskem gozdu, nedaleč od Junč, kjer sta bila za silo zagrebena. Tako je bilo vsem jasno, da so ju ubili komunistični tolovaji in ju grozovito mučili. Imela sta zlomljene ude in še grob sta si najbrž morala kopati sama. Domačini so ju nato odkopali in položili na gregorskem pokopališču v blagoslovljeno zemljo k večnemu počitku.

Komunistična propaganda

Meseca julija je strahil okoli Sv. Gregorja komunistični propagandist Švajger, o katerem se je zvedelo, da je bil nekdanji učitelj. Ta je zganjal ljudi na sestanke, kjer jim je »opeval« zmagovite pohode komunistov in zagotavljal, da bo čez dva meseca konec vojne. Govoril je in lagal, da je bil že ves penast. Hotel je biti spreten, da bi vsaj malo pridobil ljudi za »novi red«. Da bi njegove laži rodile čim več uspeha, se je režeš skliceval na rajnega gregorskega rojaka dr. J. E. Kreka, češ da bi on, ako bi se živel, prav gojovo OF podprl z svojo avtoriteto. Toda kakor koli je »farsal« ljudi, ni uspel.

Upriporil je tudi tako zvane »svobodne« volitve za rajonski odbor, ki jih je k sreči ljudstvo odločno odklanjalo, da bi večinoma prisiljeno izvoljenim članom odbora sploh ne bilo treba imeti kakega posla s komunisti. In res, že nekaj dni nato je prišla italijanska vojska in razgnala tolvajsko drhal.

Tolvaji in badoglievci — enaki!

Ko se je bližala badoglievska divizija dne 24. julija 1942 proti Sv. Gregorju, so se nemadoma pojavili med šolo in župniščem komunisti in začeli streljati na italijansko predhodnico. Ker pa je bilo Italijanov le preveč, so po nekaj streljih komunisti pobrali šila in kopita in jo popihali neznano kam. Zopet njihova znana taktika, samo da iz svojevo represalije nad ubogim nedolžnim ljudstvom, ki ni hotelo pihati v njihov rog. Kakor da bi bilo med seboj domeneženi, se je to izvajalo. Številnim badoglievcem se na misel ni prišlo, da bi zasledovali tolvaje, ki niso mogli biti daleč. Maščevanje so hoteli obrniti le na miroljuben kraj. V hipu sta bila v plamenih gregorski prosvetni dom in šola — Krekova rojstna hiša. Imeli so namen požgati vso vas in postreliti vse od 18 do 55 let stare moške. Šele na prošnjo duhovščine so z nadaljnjim požiganjem prenehali in dovolili, da so pogasili tudi dom in šolo. Okoli 20 moških, med njimi večina nedolžnih, je bilo obojenih na smrt. Že so jih postavili k zidu in pred njih strojnico in zopet jih je rešila prošnja domačih dušnih pastirjev. Tako so badoglievci toliko popustili, da so odpeljali vse te moške z dvema drugima z Velike Slevica na Rab v internacijo.

Druga razbojniška dejanja

Bilo je v začetku julija 1942. Gregorske ženske so imele opravka v Ve-

Šola pri Sv. Gregorju, nekdanja rojstna hiša dr. Janeza Evangelista Kreka. Šigar spominsko ploščo je še videti na zidu požganega poslopja. Uničena in okrunila narodno osvobodilna vojska 2. decembra 1943.

likih Laščah, da bi tam dvignile živilske nakaznice. Ko so se vračale proti domu, so jih iz zasede napadli (pri Vikarjevi žagi) tolovaji in streljali nanje. Dve dekleti, in sicer Žužek Ana ter Zidar Jožefa, sta bili smrtno nevarno ranjeni, sestra prve, Žužek Marija, pa je dobila lažje poškodbe.

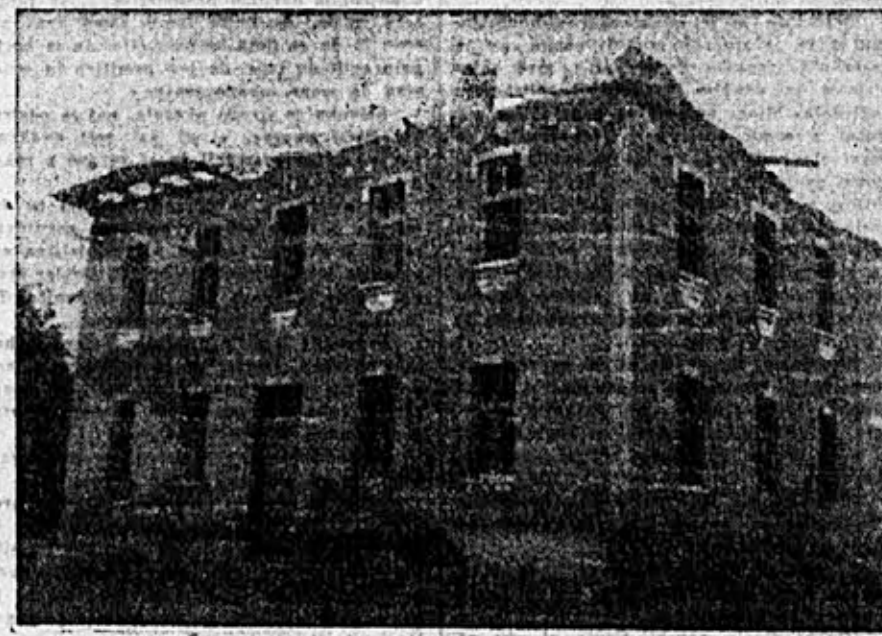
Poleg tega se je izvajal nad ljudstvom najhujši teror in razna nasilja so bila na dnevnem redu. Ta ali oni je bil klican tudi na tolvajsko »komando«, da bi bil tam zaslišan. Če je dobil tam samo batine, in da se je nato lahko vrnil domov, je mogel biti vesel.

Šušljalo se je tudi o tako zvanih črnih listih, kjer so bile popisane nekatere naše družine, ki bi jih bilo treba »likvidirati«.

Reakcija ljudstva

Naše prebivalstvo je kmečko. Med njimi je okoli 85% gospodarjev, ki jih lahko v polni meri vzdržuje njih lastna zemlja. Poleg obdelovanja zemlje je bilo v splošnem glavno opravilo tukajšnjega človeka izdelovanje »obodit« in škafov, s čemer je bilo zagotovljeno preživljanje tudi ostalih šibkejših posestnikov, izmed katerih so nekateri imeli zaposlitev še pri bližnji železnici ali pri graščini v Ortnoku.

Na podlagi te kratke socialno-ekonomske slike našega kraja in v zvezi z zdravim moralnim življenjem je razumljivo, da ni mogla imeti vsa komunistična agitacija, triki in vabe na naše ljudstvo nikake moči. Nasprotno, velika večina faranov se je zavedala, da je mogoče doseči blagostanje v prvi vrsti le z lastno marljivostjo. Če pa si enkrat dosegel že vsaj povprečno dobro življenjsko raven, je pa boljše nabele — bolje je držati ga, kot lovi ga. Ljudstvo je uvidelo,

Prosvetni dom pri Sv. Gregorju, požgan in razdejan po rdečih tolvajh 3. decembra 1943

da mu nimajo tu »hortitelj« za raj na zemlji in »novi red« ničesar dati, ampak le vse vzeti in prizadejati še druge nesreče. Zato je začela tleti med njimi misel na samoobrambo, ki je nazadnje rodila ogorčen odpor in ustanovitve vaške straže.

Vaška posadka

V jeseni leta 1942 so poprijeli gregorski fantje, prežeti z ljubeznijo do rodne grude, z neomajno vero v Boga in s pravo narodno zavestjo, za puške in sklenili obvarovati svoj domači kraj, ki bi ga utegnili razdelati brezdomovinski in brezbožni tolovaji. Dobro so se utrdili in varovali domačije skozi vso zimo, pomlad in poletje z lepim uspehom.

Da so badoglievci skoraj popolnoma popustili proti komunistom, je čutilo naše ljudstvo v poletnih mesecih leta 1943. Tolvaji so postajali vedno bolj predrzni in vse česče ogražali vasi, ki so hile izven obrambnega območja. Ljudje so bili prisiljeni umikati se pred njimi vsak večer z živino in najpogostejšim imetjem pod varstvo vaške straže.

Badoglievska blamaža

Bilo je nekaj tednov pred 8. septembrom. Zvečer je prišlo skozi vas okoli tisoč do zob oboroženih badoglievskih »junakov«, ki so namenavali iti proti Sodražici. Toda splohoma jih je zavrnila peščica komunistov, da si niso upali napadljati poti, ampak so se vrnili in iskali čez noč zavetja pri gregorski vaški posadki.

15. september — žalostni spomin za Gregorce

Dogodki so se hitro vrteli in prišel je 8. september, ki je v hipu postavil vaško posadko pred novo težavo, ki so rodile skrb za nadaljnjo odločitev. Kaj storiti? Samo s komunisti neč je bil odločen in soglasen sklep naših fantov. Ven-

dar doma ni bilo varno ostati. Zato so se pridružili 12. septembra drugim rodoljubom in šli proti Turjaku, od tam pa na Zapolok in Osredok. Končno so se 14. septembra na večer utaborili na Velikem Osolniku. Tukaj so jih ponoči z velikansko premočjo napadli komunistični tolovaji, ki so obkolili hrib. Skozi vso noč so fantje junško vztrajali v skupni obrambi z drugimi junaki iz Velikih Poljan, Sodražice in D. M. v Polju. Ko jim je pa drugi dan pošlo že skoraj vse strelivo, so sklenili izvesti izpad, pri tem pa so naleleli na premočno tolvajsko zasedo. Isti komunisti, ki so hlinavsko lažljivo takoj kot za prvi pozdrav naglaševali znano geslo — »ali ni grdo, da mori brat brata« — so kako uro nato po nedolžnem na smrt obsodili 24 idealnih fantov, ki niso nosili v svojih srehi sovražstva do bližnjega, ampak so bili prežeti le z najlepšimi čednostmi, ki jih more imeti dober, plemenit mladenič. Izmed navedenega števila je bilo devet mučencev iz naše fare, pet iz Velikih Poljan, trije iz Sodražice in ostali iz D. M. v Polju.

15. september bo ostal v gregorski kroniki torej zapisan kot najbolj črn dan! Svoje življenje so žrtvovali za blagor domovine naslednji mladeniči: Levstek Alojz iz Črnce, Levstek Ivan iz Brinovčice, Adamc Jože iz Hudega konca, Marolt Jože, Pusti hrib, Kljun Matevž, Pusti hrib, Lovšin Jernej, Gašpinovo, Rigler Anton, Praproče, Oblak Ivan, Rigelj, Marolt Ivan, Maršič.

Na smrt jih je obsodil zloglasni komunistični krvolok Dakl. Streljali so jih posamezno v tihini na osončnem hribu pri cerkvi. Njih svojo so jih čez nekaj dni odkopali in prepeljali vse na domače pokopališče. Neizmerna je bila žalost.

Prva žrtev, ki je bila ubita pri Sv. Gregorju, 3. decembra 1943

lost prizadetih družin in vsega farnega občestva.

Tako vsaj mrtvi počivajo v svoji rodni zemlji, ki so jo tako zvesto ljubili.

Se žrtve!

Koncem oktobra je zadela Oblakovo rodbino na Grabnu, kakor tudi vso ožjo in širšo okolico ponovno pregrenka bolečina. Komunisti so ubili sina Staneta nekje pri Radljaku. Bil je gimnazijski abiturient in vrl mladenič.

Pri tolvajskem napadu na Velike Lašče (5. decembra 1943) so bili od komunistov umorjeni: Lovšin Jernej, Gašpinovo; Prijatelj Jože iz Maršičev in Grebene Ivan iz Levstikov.

Bog jim bodi vsem za njihovo mučnisko trpljenje bogat plačnik!

Materialna škoda

Dne 6. decembra 1943 so »hortitelj« za novi red« zaigrali gregorski dom in šolo. Nato so ves mesec december kakor tudi januar tega leta ropali po naši župniji, kjer so se zadrževale redno kar po dve, tri njihove »brigade«. Nekateri posestniki so spravili prav ob vse. V dobi izvajanja svojega nepopolnega terorja na Slemenci so zaigrali tudi več kmetkih poslopji. Ljudstvo je bilo zaradi vseh teh duševnih in materialnih udarcev res strašno prizadeto, saj znaša celotna škoda gotovo čez dva milijona tpir!

Rešitev je prišla!

Neznosnega komunističnega raja je ljudstvo rešilo hrabro domobranstvo. Z koncem januarja, ko so zasedli brantelj slovenskih domačij tudi Velike Lašče, so komunističnim trinomom v našem kraju vse bolj in bolj postajala tla vroča. V nekaj tednih ni bilo o njih ne duha ne sluha več. Odšli so s krvavimi betkami. Ljudstvo se je pa po dolgem času globoko oddahnilo.

mestjana, ki prav za prav nima pravice zahajati v to liho naselje. Toda moj prijazni nastop nas je kaj kmalu zbližal, da smo si bili z mladimi šolarčki četrtega, petega itd. razreda čez čas najboljši prijatelji. Videli so v meni človeka svoje vere in nazorov in stremiljenj in želja; človeka, ki čustvuje in trpi z mnogimi in teh časih narodne nesreče.

Pa nisem koj prve ure začel a teoretično protikomunističnega pouka; kaj že, saj bi mlade butice s tem dolgočasil. Pri kazal sem jim narod, ki ni še nikdar tako trpel: bili so časi, hudi za naše prednike, ko je slovenski narod krvavel (turški divjačji nastopi), a izkrcaval ni, ohranil se je na svoji zemlji, po krvi in trpljenju posvečeni; ohranil se je, ker je ostal zvest svojim svetlim izročilom: jeziku, pesmi, knjigi, molitvi.

Potem so prišli še hujši časi, da, najhujši: internacije, doma pa ropi, požigi, umori, atentati, nasilja in ob tem nesrečni dnevi komunistične revolucije...

Tako kramljal z mladino, tako pripoveduje mladi dušam in jim podaja sliko za sliko. Oni poslušajo in se še ne zavedajo, da je to podoba njihovega življenja, življenja njih očetov in mater, bratov, sester, dedov, pradedov. Pripoveduje jim preprosto, nazorno, s srcem in razumom, da te sleherni domume.

Potem preideš na grozote komunističnih zločincev: otroka v dno duše pretrga zgodba, ki ni ena sama; za vsako uro imaš pripravljeno novo, do podrobnosti prelehtano in zaključeno: vzrok, zakaj je do tega prišlo, in nauk — tak je torej komunistizem, bojmo se ga!

To so zgodbe naših družin: Mavsarjeve, Kozinovce, Jakopinove, zgodba naših deklet, naših duhovnikov, naših nepoznatih junakov fantov, ki so v mukah izkrcavali za narod in vero; to so zgodbe, ki jim ni primere v slovenski prošlosti (Krimska jama, Grčarice, Turjak, Kočevje).

In ob teh zgodbah navežeš misel o narčni komunistični vzgoji mladine v Sovjetiji in povsod, kjer komuniste vlada. In prikazeš potem vse to v sliki in pisani besedi, saj ti domobranski vojski in otroci sami prinašajo na kupe komunističnega propagandnega materiala (»Slovenski pionir«, »Mlada pest« itd.), vse

ilustrirano, ker tudi komunisti predobro vedo, da mladega človeka le slika vleče! Sicer pa naša mladina sama ve, kaj delajo, zato jo ni treba še posebe opozarjati na to!

Iz žirovske doline smo prejeli novico, kako ondi poučujejo terenske mladež. Učijo seveda res brati in pisati, ob tem pa seveda mnogo modrosti iz rdečih buk. Tudi pesmi pojo, tolvajske kajpaki in risbe! V roke smo dobili vso polno letakov, ki jih je morala ta mladež po naročilu svojih učiteljev »malati«, in sicer so delani ti letaki komunističnih gesel na zavijalni papir, na škrtiče, ker papirja v »republik« očitno primanjkuje. Nekateri letaki so delani kar na papir — loterijske tombole, ki je 1.1925 bila v Zireh za župnijske cerkev. Zaras dosti materiala prihaja iz zavezniškega taboral in da bi mladini še kaj prikivali!

Tako pripoveduješ in mladina se ti smeji, ko posluša, kaj je v rdečem »raju« in kakšen bi bil ta pri nas, če bi zavladal komunistem.

Potlej jim poveš še kaj iz svojih doživetij. Jaz sem precej doživel. Pa take zgodbe, da bi si jih ne želel nikdar več. Imeli so me tolovaji v gošč. Samo eno noč, pa je bilo dovolj. Nisem si niti mislil, da se gode take stvari v njihovi »svobodni domovini! Bil sem na tem, da me zaradi ne vem kakšnega »izdajstva« obesijo! Stal sem že pod bukvu v tisti nepozabni noči — pa se mi je posrečilo, da sem jo unesel. Danes sem Bogu hvaležen, da sem sam doživel, da mi že zaradi tega, da lahko mladini pripovedujem, kaj sem sam doživel, da mi nihče ne more očitati, češ te stvari samo pišejo, v resnici je vse drugače, komunisti niso vendar taki, kakor jih »klerikalna propaganda« prikazuje.

Ob koncu leta sem razpisal tudi naloge, da sem se prepiral, kaj so se otroci naučili. In se čudil že pri izpravevanju, kaj so se vse naučili; tvoje besede so padle na rodovitna tla.

Pri nalogi jim zastaviš nekaj vprašanj. Prihodnje uro pobereš naloge. Kako si jih vesel! In kako zanimivo so nekatere pisane.

Takole n. pr. odgovarja neka učenka na vprašanje: »Zakaj je v teh časih na Slovenskem tako hudo?« V teh časih je na Slovenskem tako hudo, ker so se zbrale same barabe in so šle v gozd in po-

vzročile toliko gorja slovenskemu poštenemu narodu. Začeli so hujskati še druge ljudi in jih skušali privleči vse na svojo zločinsko stran in potem so se ločili še od Boga in žive kot divje zveri v gozdu.

Ali druga naloga: »Hudo, pravimo, da je takrat, kadar je vojska, kadar morajo vse družine bežati z doma, kadar je lakota in revščina. Vse to je danes na Slovenskem. Komunisti so zanetili pri nas revolucijo, zaradi katere zelo trpi naš narod. Veliko nedolžnih ljudi je pobitih, sorodniki teh pa so žalostni in obupani. Matero jokajo za svojimi otroki, otroci pa za pomorjenimi starši. Že če bi drugače trpljenja ne bilo, bi lahko rekli, da je pri nas hudo. Mnogo jih je, ki nimajo več doma, ker so ga tolovaji zažgali, mnogi nimajo kaj jesti in obleči, ker so tolovaji vse pokradli. Strah pred tolvaji ljudi bega, tako da nimajo mirne ure ne ponoči ne podnevi.«

In na vprašanje: »Kaj se učijo otroci v šoli, kjer poučujejo komunisti?« v komunističnih šolah se otroci učijo o Stalinu, o Titu in drugih banditih. O veri ne slišijo nič lepega, ampak samo norčevanje in smešnje. Uče se, da je dovoljeno pobijati, moriti in krasti. Sploh se kaj pametnega v komunističnih šolah ni naučiti, ker so pod kozolci, tam pa je prevelik preprih in vse lepe in koristne nauke odnese.

Take so torej naloge naših malih. Veliko so se naučili, veliko novih stvari zvedeli, odprlo se jim je novo obzorje, ki je sicer žalostno, toda potrebno, da imajo natančen vpogled tudi tja, od koder prihaja zanj in za nas vse največja nevarnost.

Kaj bi ne bil vesel teh uspehovi! Še bolj, ko zveš, da o svojih vtisih povedo marsikaj tudi doma pri starših in sosedih. Kaj bi jim tega vsaj malo ne plačal — kajpada, popeljšaj jih na izlet v Posostjno, da si ogledajo — (tokrat prvi kratote podzemeljske jame in ostale zanimivosti mesta in okolice. In si vesel ti in oni s tabo. Oh teh mislih zaključujem koliko leto, hkratu pa si želimo vselejga evdenja za prihodnje leto, ki naj bo še bolj veselo.

In veselo bo, če ne bo treba več pripovedovati komunističnih grozodejstev našim malim. Mladina naj doklvi čase miru, sonca in pcpni... »